

підприємства, досягнутих успіхів в роботі підприємства і покращенні ефективності його господарської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Гребешкова О., Федорцова І. Стратегічна діагностика активів підприємства : постановка проблеми [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/48585/24Grebeshkova.pdf?sequence=1>
2. Мартинюк М.А. Методика аналізу бухгалтерського балансу як складова антикризового управління на підприємстві [Електронний ресурс]- Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_09-1/99.pdf

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЦІЛІСНОЇ СИСТЕМИ

Решетило В. П., д-р екон. наук, професор, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Розвиток підприємства як відкритої виробничої і інституційної системи перебуває на сьогодні в Україні під впливом таких чинників зовнішнього середовища, як нестабільна соціально-економічна і політична ситуація в країні і в світі, волатильний стан зовнішніх і внутрішніх ринків, постійне підвищення цін на ресурси, недосконалість і нестабільність законодавства, криміналізація суспільства, корупція та інші. Джерелами негативних впливів досить часто виступають і усвідомлені або неусвідомлені дії окремих посадових осіб і господарюючих суб'єктів (вищого менеджменту підприємств, органів державної влади, міжнародних організацій, підприємств-конкурентів), а також найрізноманітніші об'єктивні обставини (стан фінансової кон'юнктури, нові технологічні розробки конкурентів, форс-мажорні обставини і т. і.). Однією з найбільш поширених причин збитковості і подальшого банкрутства багатьох підприємств є відсутність у них ефективної системи економічної безпеки, здатної не тільки протистояти негативним впливам зовнішнього середовища, але і покращувати фінансово – економічне положення підприємства.

Економічна безпека, будучи багатоплановою категорією, включає декілька функціональних складових: *фінансову* (досягнення найбільш ефективного використання корпоративних фінансових ресурсів); *техніко-технологічну* (ступінь відповідності функціонуючих на підприємстві технологій сучасним світовим аналогам); *інтелектуальну і кадрову* (збереження і розвиток інтелектуального потенціалу підприємства, ефективне управління персоналом); *інформаційну* (ефективне інформаційно-аналітичне забезпечення господарської діяльності підприємства); *політико-правову* (правове забезпечення діяльності підприємства, дотримання чинного законодавства); *екологічну* (дотримання

екологічних норм, що діють, мінімізація втрат від забруднення навколишнього середовища); *силову* (забезпечення фізичної безпеки працівників фірми і збереження його майна).

При дослідженні економічної безпеки підприємств (далі ЕБП) представляється доцільним не просто виявити загрози, що можуть порушувати діяльність підприємства і привести його до банкрутства, а проаналізувати необхідність створення *цілісної системи забезпечення економічної безпеки*, що потребує врахування декількох принципових моментів: 1) поняття безпеки є первинним по відношенню до загрози, а сама безпека - це стан, властивість, що відноситься до підприємства, а не до загроз; 2) підприємство повинне створюватися вже з урахуванням вимог забезпечення економічної безпеки, окремі механізми забезпечення безпеки повинні закладатися, починаючи з етапу підготовки засновницьких документів і аж до ведення поточної фінансово-господарської діяльності підприємства, а якщо підприємство вже створене, то постійно повинні вноситися всі необхідні зміни; 3) одночасно з підприємством повинна формуватися і система його економічної безпеки, в якій реалізований системний підхід, а вся фінансово-господарська діяльність підприємства повинна розглядатися як єдиний комплекс мір, направлений на забезпечення ЕБП; 4) у системі забезпечення ЕБП необхідно прогнозувати і виявляти найбільш небезпечні погрози і механізми їх реалізації, нейтралізуючи їх заходами переважно превентивного характеру; 5) система ЕБП повинна розроблятися з урахуванням специфіки діяльності підприємства і стану зовнішнього середовища.

Економічна безпека підприємства має свої показники, на підставі яких визначаються здібності підприємства протистояти окремим видам небезпеки. Загальними показниками економічної безпеки є: продуктивність (співвідношення кількості виробленої продукції до кількості витрачених трудових ресурсів); фінансова стабільність (визначається коефіцієнтом автономії і коефіцієнтом ефективності підприємства); платоспроможність (здатність підприємства виконувати свої зобов'язання перед кредиторами і забезпечувати функціонування власного виробництва). Окрім цих показників, також застосовуються загальний коефіцієнт ліквідності (відношення суми грошей в цінних паперах до короткострокової заборгованості), стійкість, рентабельність виробництва, ефективність накопиченого капіталу, результати економічної діяльності (здатність підприємства досягти поставленої мети і виконувати власну місію в стратегічному вимірюванні), та інші.

Найважливішою складовою економічної безпеки є *фінансова безпека* - безперервний процес забезпечення на підприємстві, що знаходиться в певному зовнішньому оточенні, стабільності його функціонування, фінансової рівноваги

і регулярного отримання прибутку, а також можливостей виконання поставлених завдань, його здібність до подальшого розвитку і вдосконалення на різних стадіях життєвого циклу підприємства і в процесі зміни конкурентних ринкових стратегій. Фінансова безпека підприємства – це цілісна система захищеності його життєво важливих інтересів від внутрішніх і зовнішніх погроз, фінансовий захист його виробничого, інституційного, кадрового і інтелектуального потенціалів, інформації, технологій, капіталу і прибутку, який забезпечується системою мір спеціального правового, економічного, організаційного, інформаційно-технічного і соціального характеру. ФБП вимагає гармонізації в часі і просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища, що діють за межами підприємства. Таким чином, ФБП – це комплексна цілісна система, яка вимагає спеціальної творчої роботи і управління. Результатом становлення і функціонування такої системи повинні стати економічний стан підприємства, стійкий по відношенню до внутрішніх і зовнішніх змін фінансово-господарській діяльності, стабільність його функціонування, фінансово-комерційний успіх, прогресивний науково-технічний і соціальний розвиток.

Ефективна система забезпечення фінансової безпеки підприємства потребує його активної діяльності, направленої на підвищення якості збору *інформації* не тільки про конкурентів, але і про стан власної діяльності, включаючи першочерговість визначення цілей і стратегії підприємства, а також розвитку превентивного підходу, тобто пріоритетності розробки шляхів уникнення можливих погроз і мінімізації негативних дій, підвищення ролі і частки інформаційно-аналітичної діяльності в роботі служби безпеки підприємства, що обумовлене неймовірними темпами зростання значення інформації як чинника функціонування сучасного підприємства. Одночасно необхідно забезпечити прозорість і конфіденційність інформації про діяльність підприємства, і глибоко розвивати взаємозв'язок економічної безпеки підприємства з національною економічною безпекою.

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Рибак Г. І., канд. екон. наук, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

В Україні фінансові установи функціонують в таких умовах, що визначені порушенням цілісності державних кордонів, гібридною війною, фінансовою кризою, політичною нестабільністю і соціальною напругою. Вразливість національної економіки, підсилена впливом зовнішньої агресії, призводить до уповільнення темпів економічного зростання, зниження макроекономічної ефективності та зростання боргового навантаження, погіршення соціальної